

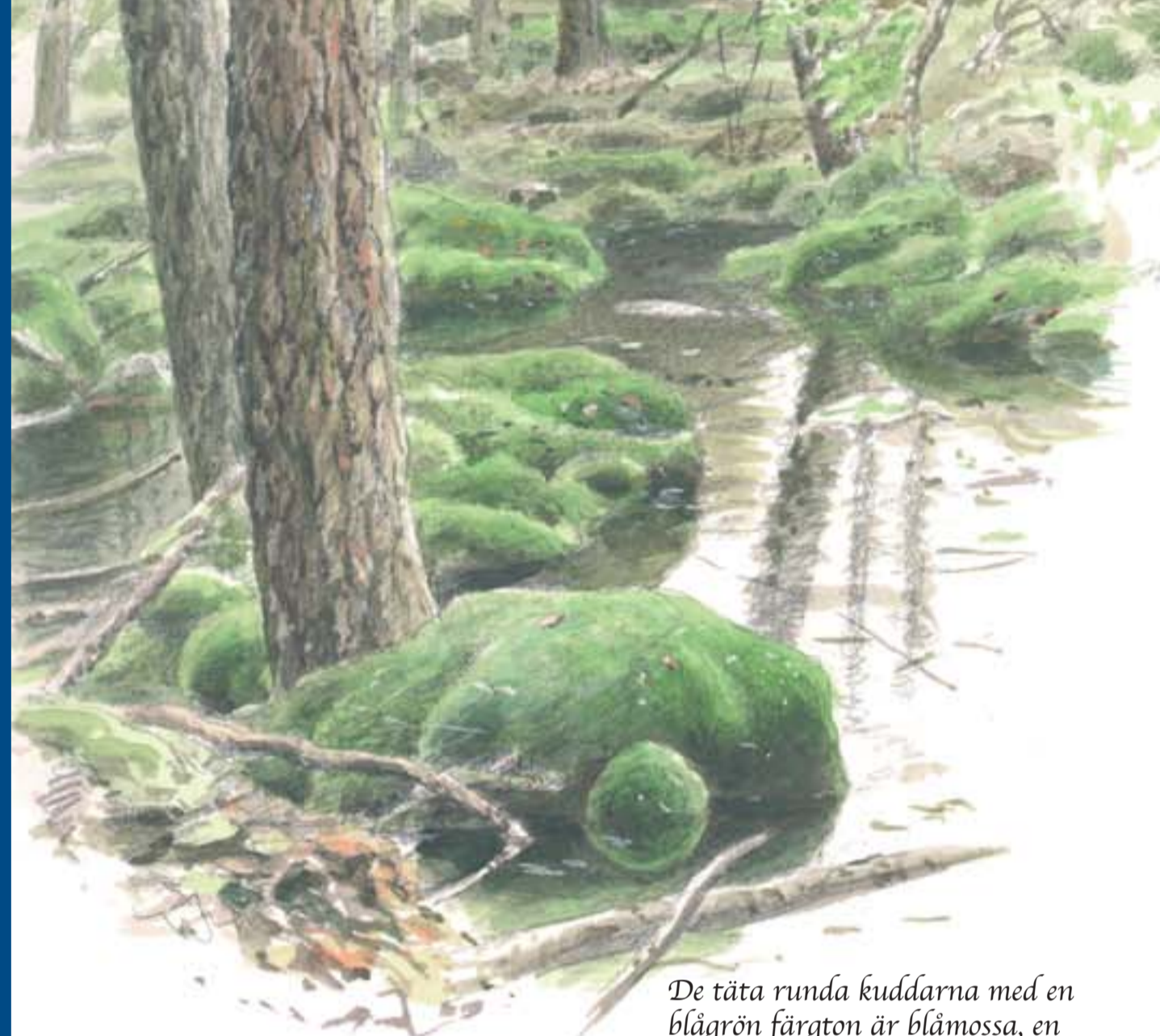
Välkommen till Ullstämmaskogen

Stig in i Linköpings kanske närmaste vildmark! Stökig barrskog och blöta sumpskogar, en fristad för urskogens mossor och svampar. Men också för spännande naturupplevelser, motion och bärplockning.

Stor revmossa är beroende av hög och jämn luftfuktighet. Den växer på mark och block i sluten gammalskog. Typiskt för arten är skottens Y-förgreningar. Skotten blir 5-10 cm långa, en jättemossa i jämförelse med ...

... vedtrappmossa, som endast är några millimeter hög. Den växer på murkna trädstammar. Det röda i skottspetsarna är groddkorn, som arten sprider sig med.

De täta runda kuddarna med en blågrön färgton är blåmossa, en karaktärsart för sumpskogen

Rosenticka, en av reservatets ovanliga arter.

Gräddticka växer på understidan av liggande granstammar.

Tallticka är en parasit och växer endast på levande gamla tallar, ofta högt över marken.

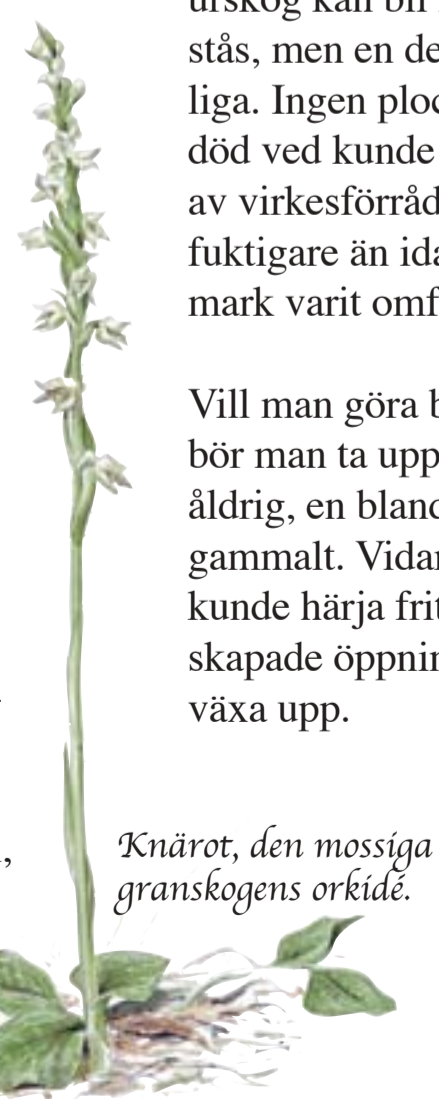
En vandring i Ullstämmaskogen

Till en början kan Ullstämmaskogen tyckas vara en helt "normal" barrskog. Rätt snart kommer du dock att märka att det är lite mer vildvuxet, att fallna träd ligger kvar här och där. På sina ställen är tallarna mäktiga och över hundra år gamla. Normalt skulle de vara mogna för avverkning, men här kan de se fram mot att bli ytterligare något eller några sekel äldre.

Här befinner du dig mitt ute i "storskogen". Möten med en och annan skogsvandrare och motionär är det enda som påminner om närheten till staden. Ullstämmaskogen är ett populärt strövområde och olika stigar och vandringsleder, som Östgötaleden, gör det lätt att ta sig runt i reservatet. När Linköpings kommun bildade Ullstämmaskogens naturreservat år 2001, var därför ett av syftena att långsiktigt trygga tillgången på mark för friluftsliv. Det andra syftet är att bevara biologisk mångfald, alltså växter och djur.

Sumpskog

I blöta partier är lederna spångade, men tag gärna på dig stövlar och ge dig ut på upptäcktsfärd vid sidan av stigarna. Sumpskogarna är spännande inslag i reservatet och gör skogen varierad. I den mest näringsfattiga sumpskogen, tallrismossen, är tall helt dominerande. Är det inte lika magert blir sumpskogen mer lummig, med gott om klibbal och glasbjörk.

Knärot, den mossiga granskogens orkidé.

Linnéa

Skog och urskog

Behövs ett naturreservat? Har vi inte tillräckligt med skog, i Linköping så väl som i landet i stort? Jo, men det är skillnad på skog och urskog. Dagens skogsbruk har en kort historia, kortare än åldern på en gammelfura. Försvinnande kort jämfört med skogens egen historia. Där har djur och växter utvecklats under årtusenden utan mänsklig påverkan, i det vi kallar urskogen.

Många arter klarar inte av att leva i dagens brukade skogar. För mycket skiljer i jämförelse med urskogen. Skillnaden kan kortfattat beskrivas som ålder, död ved och vatten. Träden i en urskog kan bli mycket gamla. Inte alla träd förstas, men en del. 400-åriga tallar var inte ovanliga. Ingen plockade bort döda träd och andelen död ved kunde därför vara omkring en tredjedel av virkesförrådet. På många ställen var skogen fuktigare än idag, eftersom dikning av skogsmark varit omfattande under 1900-talet.

Vill man göra beskrivningen utförligare bör man ta upp att urskogen är olikåldrig, en blandning av ungt och gammalt. Vidare att skogsbränder kunde härja fritt, vilket bland annat skapade öppningar där lövträd kunde växa upp.

Något att bygga på

Ullstämmaskogen är nu ingen urskog. Någon sådan hittar vi knappt längre i södra Sverige. Här finns dock drag av det som kännetecknar en urskog. I första hand rör det sig om förhållanden rikligt med död ved, odikade sumpskogar och inte minst en rad ovanliga arter.

Det här ger en fantastisk möjlighet att skapa ett rikt skogsreservat helt nära tätorten. I dagens skogsbruk ingår visserligen naturvårdshänsyn som en naturlig del, men den kan inte helt ersätta fredning av större områden.

Ullstämmaskogen kommer att skötas så att den blir allt mer lik en urskog. I många delar innebär det att skogen lämnas ifred. I andra delar kommer ungskog att gallras försiktigt. På torrare marker ska en del granar avverkas för att gynna tall och lövträd. Detta för att efterlikna effekterna av skogsbrand.

Död ved lever

När väl de gamla träden i reservatet dör, är det ingen större förlust. Träden är snarare mer levande efter sin död! Ett träd innehåller mycket "mat" och många vill vara med på kalaset. Varanda sticka, vartenda barr, eftertraktas av åtminstone någon svamp eller insekt.

Först dit och först därifrån är barkborrarna, små skalbaggar vilka livnar sig på tillväxtskiktet under barken. Det är näringsrik föda och utvecklingen från larv till färdig skalbagge går på några sommarmånader.

Andra får nöja sig med veden, en betydligt näringsfattigare kost. Det kan kräva flera år av idogt ätande för att en skalbaggs-larv ska bli färdig att förpuppas. Många skalbaggar måste vänta på att veden ska bearbetas av rötsvampar och därmed bli mer lättsmält. Ofta lever de snarare av svampen än av själva veden.

Rosenticka och rödlista

En av rötsvamparna i Ullstämmaskogen är rosenticka. Den är samtidigt ett bra exempel på en art med speciella miljökrav. Rosenticka lever på att bryta ned döda stammar av gran. Det ska vara grova liggande stammar, så kallade lågor. Rosentickan tycks inte kunna sprida sig långt, utan är därför beroende av att det under lång tid finns kontinuerlig tillgång på grova granlågor. Inga problem i en urskog, men en livsfarlig strategi i hårt brukade skogar. Den har därför klassats som missgynnad på den nationella rödlistan. En rödlista är en förteckning över arter som är hotade eller missgynnade i dagens landskap och som alltså riskerar att försvinna, eller minska ytterligare, om inget görs.

Rosenticka har en i huvudsak nordlig utbredning och förekommer endast på ett fåtal platser i Götaland. En likartad utbredning har gräddticka, också den en av skogens rödlistade arter.

Torparnas marker

I reservatets södra och sydöstra del dominerar lövträden, en skarp kontrast till den härskande barrskogen. Här låg torpen Kulan och Skogsholmslyckan med tillhörande små åkrar, slätterängar och hagmarker. Området brukades från åtminstone mitten av 1700-talet och tvåhundra år framåt. Nu är det så gott som igenvuxet, men dominansen av lövträd är i sig ett kulturhistoriskt spår, vid sidan av odlingsrösen, torpgrunder och åkerdiken. Vid skötseln kommer lövskogen att gynnas genom att granar avverkas, eftersom de annars skulle ta över.

Är du en regelbunden besökare kan du följa hur skogen långsamt förändras och förvildas. Annars räcker det att förstås gott att njuta för stunden. Av taltrastsång, ekorrars akrobatik i trädkronorna eller senhöstens trattkantareller.

Welcome to Ullstämmaskogen

Ullstämmaskogen offers both easily accessible walking country close to a built-up area and uncultivated coniferous forests that are home to rare mosses and fungi. The area has been set aside as a nature reserve both in order to protect the rich flora and fauna, and to preserve the countryside for recreational activities.

Forestry has been less intensive in these parts, allowing several species to survive that thrive in old forests with plenty of dead wood. Examples include two timber-decaying fungi, *Perenniporia subacida* and *Fomitopsis rosea*, both very unusual in southern Sweden. The reserve is managed to leave much of the forest to develop naturally, so that over time it will become more and more like intact natural forest.

To protect the countryside, please note the following among the rules that apply in the reserve:

- You may pick common flowers, berries and mushrooms, but no other plants or animals may be collected or harmed.
- Lighting fires is not permitted.
- Camping is prohibited.

I södra kanten av reservatet finns rester av ett äldre odlingslandskap.

